

**UDIS BRATTE
LÆRINGSKURVE**

I løpet av et drøyt år har UDI vokst med nesten 30 prosent. > s. 09

**VELFERDSSYSTEMET ER
SÅRBART**

Kan innvandring eller pensjonsutbetalinger true velferdssystemet vårt? > s. 14

**HVORDAN HÅNTERE
FLYKTNINGKRISEN?**

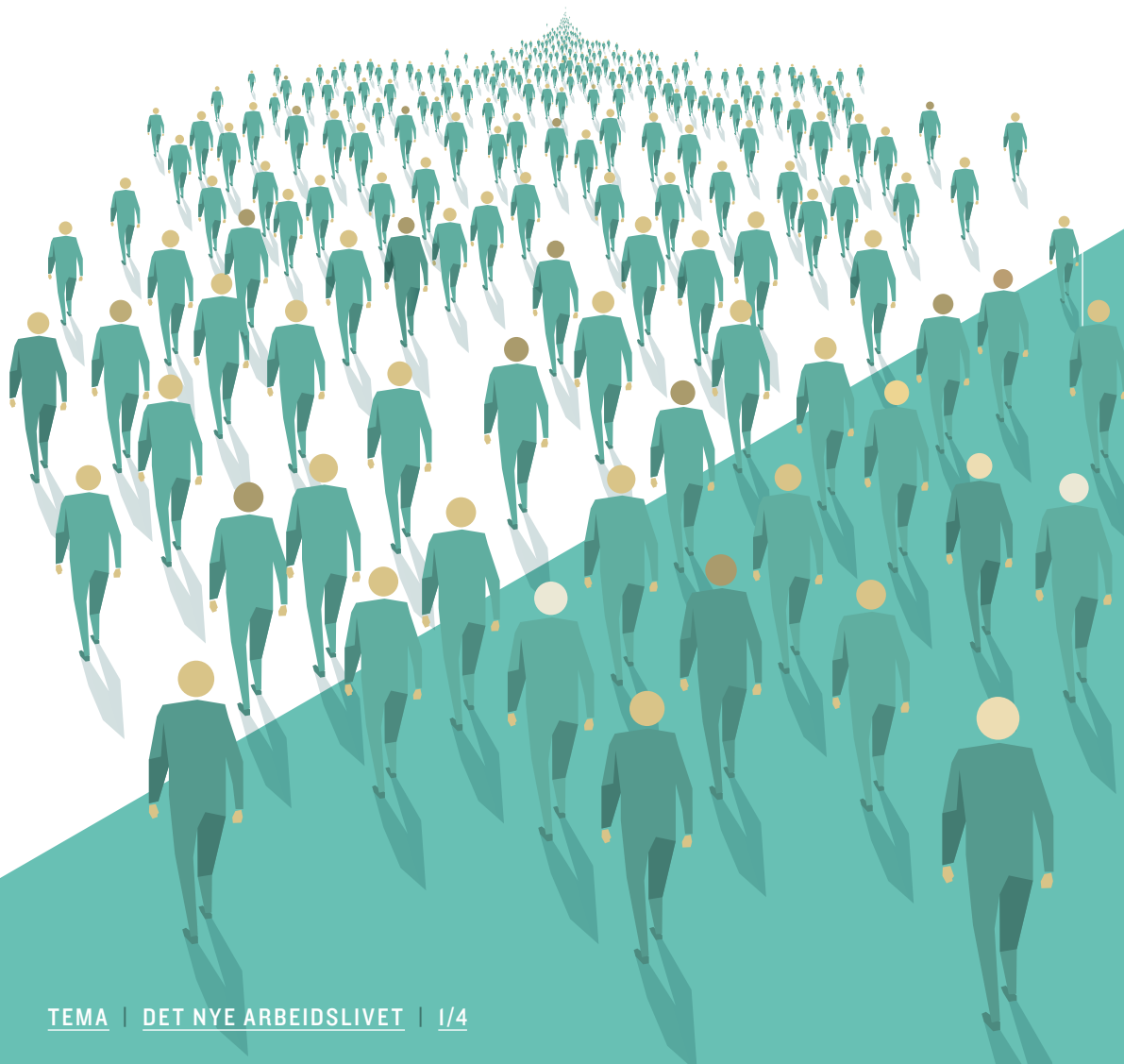
Kriminologiprofessor mener flyktningdebatten i altfor stor grad er følelsesstyrt. > s. 18

SAMFUNNSVITEREN

Nummer 1

Tidsskrift for **Samfunnsviterne**

2016

TEMA | DET NYE ARBEIDSLIVET | 1/4

Samfunnsendringer og arbeidsliv

Landet vårt opplever store samfunnsendringer på grunn av blant annet migrasjon, radikalisering, en aldrende befolkning og en økende grad av urbanisering. Hvordan påvirkes arbeidslivet av slike samfunnsendringer?

GUNN KVALSVIK
Redaktør

SAMFUNNSENDRINGER OG ARBEIDSLIV

Demografi stammar frå det greske *demos*, som tyder 'folk', og *grafein*, som tyder 'skrive'. Omgrepet refererer til samfunnsstorleik, alders- og kjønnsfordeling og geografisk fordeling, samt dei demografiske komponentane dødelegheit og migrasjon. Det kan, ifølgje leksikon, også omfatte ei skildring av levkår og livstilhøve, økonomiske tilhøve og helse, giftemål og samlivsformer.

Kort sagt handlar demografi om rikets tilstand og endringar. I

dette nummeret har vi derfor valt å skrive om fire område som opplever store omveltningar: innvandring, terrorfrykt, urbanisering og nedgang i oljeprisen.

Om nokon i 2012 hadde sagt at flyktningstraumen til Noreg skulle verte ei av dei største utfordringane for landet vårt, hadde alle, kanskje minus nokre få med politisk tilhøyre langt mot høgre, rista på hovudet. Slik er det ikkje i dag. Dei siste 18 månadane har forandra og utfordra Europa, inkludert vårt vesle, nordlege land.

Terror og terrorefrykt har teke plass i liva våre. 22. juli 2011 endra landet vårt, og trygge reisemål som Paris og Istanbul er ikkje lenger frisoner etter å ha vorte råka. PST er i toppberedskap fordi angrepa i motsetjing til krig skjer vilkårleg, og PST melder om opptrapping.

Ei anna demografisk endring, som rett nok ikkje er noko nytt, er folks rørsle frå landsbygd til tettbygde strøk. Byane veks, dei skapar kulturelle mønster, og

arbeidsplassar må på plass.

Oljen, det svarte gullet som bokstavlig tala har sprøyta inn pengar i statskasse og fond, er ikkje lenger ei så lukrativ maskin. Konsekvensane av dette er mellom anna auka arbeidsløyse og reduksjon i storleiken på pensjonsfondet.

Alt dette får konsekvensar, også for arbeidslivet. Dei som kan mest om konsekvensane av samfunnsendringane, er sjølvstøtt samfunnsvitarar og humanistar; altså vi! Blant oss er folk som jobber med innvandring og arbeidsløyse, eller som forskar på utviklingstrekk i samfunnet. Samfunnsviteren har mellom anna intervjuar ein kriminolog, ein sosiolog, ein antropolog og ein samfunnsøkonom. I tillegg har vi møtt medlemmar som opplever endringar i arbeidskvardagen på grunn av demografiske endringar. Og ja, så har vi spurt Norsk Monitor om å seie noko om pulsen på landet vårt.

God lesing!

Samfunnsviteren er tidsskrift for Samfunnsviterne.

Redaktør: **Gunn Kvalsvik**
Redaksjonsråd: **Margot Vågdal, Adelheid Mortensen Huuse, Anna Solvoll Rognmo, Per Jarl Elle, Hasan Tufan, Gunn Kvalsvik og Torun Høgvold Enstad**
Grafisk utforming: **Gunn Kvalsvik**
Opplag: **11 900**
Ansvarlig utgiver: **Samfunnsviterne**
Trykk: **07-gruppen**
Forsideillustrasjon: **Dinamo**

Henninger om annonsering og Samfunnsviteren for øvrig rettes til sekretariatet, tlf 22 03 19 00/post@samfunnsviterne.no

Utgave	Materiellfrist	Distribusjon
01/16	02. mars	ca. uke 11 (mars)
02/16	03. juni	ca. uke 24 (juni)
03/16	02. september	ca. uke 37 (sept.)
04/16	16. november	ca. uke 48 (des.)

Forbehold om endringer.

Annonseformat og priser:

Format	Mål (mm)	Pris farger/ sort-hvitt
1/1 side	H:260 x B:175	kr 12 000/kr 9000
1/2 side	H:130 x B:175	kr 6000/kr 5000
1/4 side	H:70 x B:180	kr 3500/kr 2500
1/1 bakside	H:297 x B:210	kr 15 000 (farger)

04

INNHold

TEMA:

SAMFUNNSENDRINGER OG ARBEIDSLIV

- 06 Nordmenns holdninger og verdier
- 09 UDIs bratte læringskurve
- 12 NAVs rolle i fremtidens Norge
- 14 Velferdssystemet er sårbart
- 17 Arbeidslivets seniorer – funker de?
- 18 Hvordan håndtere flyktningkrisen?
- 22 Folk har alltid vært flokkdyr

14

ANNET

- 26 Småstoff
- 27 Rikelig med etter- og videreutdanningstilbud
- 28 Info om Samfunnsviternes landsmøte 2016

22

HALLO SAMFUNNSVITER

Mens Johan Løkken studerer statsvitenskap ved Universitetet i Agder, drømmer han om en arbeidsplass med utfordringer. Han er positiv til fremtiden og mener dagens demografiske endringer ikke er noe “farligere” enn de vi har sett før.

JOHAN LØKKEN
Studerer statsvitenskap ved Universitetet i Agder og er studentrepresentant i Samfunnsviternes hovedstyre.

Hva studerer du og hva er drømmejobben?

- Jeg er på siste året av en bachelor i statsvitenskap ved Universitetet i Agder.

- Drømmejobben, før jeg startet å studere, var å kunne jobbe med noe innen internasjonal politikk. Nå tror jeg ikke at jeg sitter på et konkret ønske om hvor jeg vil jobbe, men vil gjerne ha en arbeidsplass med utfordringer, mulighet til å utvikle meg selv og godt arbeidsmiljø - gjerne innenfor offentlig sektor!

Det skjer store endringer i landet vårt; migrasjon, rekordlave oljepriser, en økning i gruppen av eldre, samt miljøtrusselen. Hvordan snakker ungdommen om fremtiden?

- Jeg, som representant for ungdommen, tror ikke frykten for store endringer er større nå enn hva den var før. Det har alltid vært store utfordringer i verden, om enn på

andre måter. Det er klart at også vi snakker om demografiske endringer, men ikke med redsel, noe jeg tror kommer av at endringene du nevner ikke kjennes på kroppen i Norge like godt som andre steder i verden. Vi merker oljekrisen, både gjennom fokuset i media og av det store antallet arbeidsledige som følge av den.

- Jeg tror også det er en voksende usikkerhet blant unge med tanke på utdanning innen oljesektoren. Likevel så tror jeg svingningene i oljenæringen vil endre fokuset over på mer fornybare energikilder, og at fokuset på miljø vil endre måten vi arbeider med fossile brennstoffer på. Kanskje vi om noen år ser fremveksten av helt nye typer næringer. Migrasjonen preger også samtalene til unge, og som i resten av samfunnet, så er det delte meninger om situasjonen.

Hvordan tror du arbeidslivet vil være i 2050?

- Arbeidslivet i 2050 vil preges av å ha endret seg. Vi har nok kortere eller mer fleksible arbeidstider. Jeg tror at det vil være mye arbeid relatert til eldrebølgen; behovet for ansatte innen pleie og omsorg vil øke betraktelig. Behovet for høyere utdanning vil også fortsette å øke i takt med teknologien. Samtidig så tror jeg vi har gått mer bort fra primær- og sekundærnæringer og at vi jobber mer innen serviceyrker.

Tror du tror ikke vi får en motkultur i dette århundret, tilbake til primærnæringen?

- Nei, jeg tror fokuset på serviceyrker vil fortsette å øke i takt med teknologien.

Vil samfunnet ha bruk for samfunnsvitere og humanister også i fremtiden?

- Ja, jeg tror helt klart det! Humanister og samfunnsvitere vil bli viktige også i fremtiden som følge av at vi lever i en globalisert verden hvor kunnskap om historie, andre kulturer, språk, styresett og verdier vil være en nødvendighet for at mennesker skal kunne fungere sammen. Samtidig så tror jeg den økende migrasjonen også vil føre til et høyere krav om språkkunnskaper og kulturforståelse.

Tror du vi vil ha råd til å beholde den norske velferdsmodellen når eldrebølgen slår innover oss?

- Ja, det tror jeg. På grunn av befolkningsveksten og eldrebølgen, som allerede er i gang, tror jeg likevel at vi må belage oss på høyere utgifter til velferden, men det betyr ikke nødvendigvis at vi ikke har råd til å opprettholde den norske modellen.

- Vi sitter med et i stor grad ubrukt offentlig pensjonsfond som muligens kan benyttes for å sikre opprettholdelse av dagens nivå på en bærekraftig måte. Jeg tror også at teknologi og nytenkning rundt hvordan vi organiserer velferd gjør at vi kan kutte i kostnader og dermed også opprettholde velferdsmodellen også i fremtiden. Dette mener jeg krever god og kompetent arbeidskraft. Videre satsning på serviceytende yrker er derfor viktig, det samme er samfunnsvitenskapelige fagdisipliner som kan bidra til å gi oss en forståelse av hvordan samfunnsutviklingen går fremover.

MERETE HAR ORDET

Norge står foran utfordringer og endringer som kommer i kjølvannet av store samfunnsendringer både her hjemme og internasjonalt. Det overordnede temaet for alle utgavene av Samfunnsviteren i 2016 vil være "det nye arbeidslivet". Årets første utgave, som du har foran deg nå, tar en kikk på noen av de utfordringene vi som samfunn står overfor i dag:

Hvordan påvirker for eksempel flyktningstrømmen, urbaniseringen, terrorfrykten og nedgangen i oljeprisene det norske samfunnet? Hvordan påvirker dette det norske arbeidslivet?

I denne utgaven av Samfunnsviteren kan du blant annet lese et intervju med hovedtillitsvalgt for Samfunnsviternes medlemmer i UDI, Irene Brønlund Opseth. UDI er et av foreningens største lokallag med godt over 300 medlemmer. Flyktningstrømmen som tok Europa på senga i fjor, fikk store ringvirkninger på bemanningssituasjonen i UDI og arbeidshverdagen til de ansatte. Irene Brønlund Opseth og hennes kolleger har hatt travle måneder, og de har nylig fått et hundretalls nye kolleger – mange av dem med samfunnsvitenskapelig og humanistisk bakgrunn. Alle gir med sin deltakelse i arbeidslivet og bruk av sin kompetanse et viktig bidrag til å løse en av de største samfunnsutfordringene Norge har stått overfor på mange, mange år.

Et annet medlem, Anne Karine Wilson, som er fylkeskoordinator for inkluderingskompetanse og seniorrådgiver i NAV, forteller om hvordan nedgangen i oljeaktivite-

tene er i ferd med å få ringvirkninger på arbeidsmarkedet i Akershus; næringer som leverer til oljesektoren, opplever problemer. Wilson forteller også om en bekymring for unge som faller ut av skolen. NAV klarer å få mange unge tilbake til skole og arbeid, men dessverre ikke mange nok. Hun er også opptatt av hvordan vi som samfunn skal kunne nyttiggjøre seg den kompetansen som folk med utenlandsk bakgrunn har med seg når de kommer til Norge. Hva gjør disse store problemstillingene med arbeidslivet?

I framtiden kan vi komme til å oppleve økende segmentering av arbeidsmarkedet og større grad av ulikhet mellom de som har jobb og de som er arbeidsledige, mellom fast og løst tilknyttede arbeidstakere, mellom de som vinner og de som taper på digitalisering og automatisering. Dette er utviklingstrekk Samfunnsviterne jobber for å kartlegge og konsekvenser vi forsøker å forhindre. Det skal ikke være enkeltindividene som skal bære byrdene eller risikoen for samfunnsendringer og omstilling.

Å skape trygge rammer for våre medlemmers arbeidsdeltakelse er Samfunnsviternes hovedoppgave. Men trygghet handler ikke bare om å hegne om status quo. Det handler også om å vise vei for nye og bedre løsninger, skape trygghet for flere og utforme vern og rammer på en ny måte. Med større grad av fleksibilitet i rammene for arbeidet, er det større mulighet for å dekke faktiske behov for ulike arbeidstakere, for ulike virksomheter og for et samfunn i endring. Vi må finne en

MERETE NILSSON
Konst. leder, Samfunnsviterne

god balanse mellom faste, forutsigbare rammer på den ene siden og rom for fleksibilitet, kreativitet og innovasjon på den andre. Omstillingsbehov i samfunnet så vel som på den enkelte arbeidsplass fordrer en ansvarlig og nytenkende arbeidstakerside som ikke bare er opptatt av å bevare framforhandlede rettigheter, men som også viser evne og vilje til å tilpasse løsningene til samtidens utfordringer.

Jo mer teknologi, segmentering, globalisering, ressursmangel og konflikteskalering, desto viktigere er det at langsiktige samfunns-hensyn, menneskelige behov og grunnleggende verdier styrer valg og prioriteringer og legges som premisser for utviklingen. Her kan medlemmene i Samfunnsviterne bidra med viktig kunnskap. Dette er samfunnsviternes og humanistenes tidsalder! Vi skal sette premissene for utviklingen og være med på å forme framtidens arbeidsliv!

Merete Nilsson

- DET KAN VÆRE AT VI ER MINDRE LOVLYDIGE PÅ NOEN OM-
RÅDER, MEN GENERELT SETT ER VI LIKE OPPTATT AV Å FØLGE
LOVER OG REGLER SOM VI VAR FOR 30 ÅR SIDEN,
FORTELLER ERIK DALEN I NORSK MONITOR.
FOTO: ILLUSTRASJONSFOTO.

NORSK MONITOR TAR PULSEN:

NORDMENNS HOLDNINGER OG VERDIER

Statsbudsjettet forteller oss om landets økonomi og disposisjoner, SSB oppsummerer "oss" i tall, og hvordan det står til med folks holdninger og verdier, kartlegges av Norsk Monitor.

Tekst: Gunn Kvalsvik

I disse dager slipper Norsk Monitor ett nytt verdikart som forteller nordmenns holdninger og verdier. Vi snakker Norges største og mest omfattende kartlegging. I den forbindelse inviteres abonnenter til en eksklusiv pressekonferanse. Vi andre får dryppvis tilgang gjennom bruk av kunnskapen, for eksempel i form av en NOU eller i en analyse av nordmenns endrede spisevaner.

Samfunnsviteren har snakket med Erik Dalen, som sammen med

Ottar Hellevik var med på oppstarten. Vi har stilt Dalen ni spørsmål, og svarene gir oss noen formeninger om endringer og status for våre holdninger og verdier.

1. Det norske samfunnet er basert på stor grad av tillit mellom stat og individ. Er dette forholdet synkende eller stigende?

- Dette er svært relevant og viktig. Relasjonen er en viktig del av det norske, og det er slett ikke bare nordmenn som er interessert i

denne relasjonen. Selv om mange synes å hevde det motsatte, er det mye som tyder på at forholdet mellom stat og individ er sterkere enn på lenge.

- Særlig ser vi økt tillit til helsevesenet, til regjeringen og til offentlige institusjoner. At tilliten vokser skyldes sikkert flere forhold, men god økonomi over tid og en stadig utvikling av tjenester, som for eksempel helsetilbudet, er nok viktige forklaringsvariabler.

2. Er nordmenn mindre tilfredse

enn tidligere?

- Nei, tvert imot. Mye tyder på at vi er svært tilfredse. Dette ser vi ved å analysere og sammenfatte svar på mange områder. Pilene peker oppover, og det har de gjort særlig de siste ti-tolv årene. Tilfredsheten settes gjerne i forbindelse med svært god privatøkonomi og høy levestandard, og dette stemmer overens med de positive svarene. Men andre variabler, som bedre helsesituasjon grunnet bedre levevaner og mindre røyking, spiller nok også inn.

3. En av de største utfordringene i samfunnet vårt, mener mange, er innvandring. Hvordan er nordmenns holdninger til dette?

- Dette er en av trendene, altså utviklingstrekkene, vi ofte trekker frem eller blir spurt om fordi det er interessant. Nordmenn flest har nemlig blitt mer og mer positive til våre nye landsmenn. Vi ser også at kommuner med høy grad av innvandring er mindre skeptiske og mer positive til fremmedkulturelle enn de som i større grad er bosatt av etnisk norske. Siden tallene som ble samlet inn i 2014 og 2015 ikke er ferdig behandlet og analysert, er vi svært spent på om utviklingen har endret seg noe på grunn av flyktningkrisen i Europa, noe jeg er redd for kan ha skjedd.

4. Materialisme – hvordan er nordmenns holdning til materielle goder?

- Dette ser vi varierer proporsjonalt med økonomiske svingninger i samfunnet. Når vi har dårlige tider, for eksempel under finanskrisene, i periodene 1987, 2000 og 2008, ser vi at folk flest blir mer opptatt av materiell og økonomisk behovstilfredsstillelse og verdier. Selvsagt for "å sikre seg" i påvente av en usikker fremtid. Når vi har gode tider beveger folk seg bort fra "materialismefokuset" og i retning "mer idealistiske filosofiske perspektiver", mens i dårlige tider, og når det psykologiske klimaet synker, øker også materialismen.

Det er altså grunn til å tro at vi i den siste undersøkelsen (høsten 2015) vil oppleve en ny svingning mot materialisme, eller ønsket om å trygge sine økonomiske verdier, på grunn av usikkerheten i økonomien.

4. Hvilke verdier dominerer samfunnet vårt?

- Generelt ser vi at folk flest går i retning av det som gjerne defineres som mer moderne og endringsorienterte verdier. Det måler vi for eksempel i økt grad av likestilling, mer toleranse, sterkere ønske om selvrealisering, generell endringsvillighet og mindre redsel for det nye og ukjente.

5. Er folk opptatt av miljø og miljøvern?

- Miljøfokuset var stort i perioden mellom 1985 og 1990. Da var det mye i samfunnet som pekte mot at vi var på gyngende grunn. Sjøen var full av giftige alger, Tsjernobylulykken ga radioaktivt nedfall i Norge, og sur nedbør truet naturen på Sørlandet. Senere har vi kun hatt en miljøtopp, og den var i perioden 2003 til om lag 2005, da Al Gore reiste rundt og predikerte om temaet. Før og etter er det bare snakk om ubetydelige svingninger.

6. Hvordan er vårt forhold til regler og lover? Stemmer det at vi med individualiseringen er mindre lovlydige?

- Det kan være at vi er mindre lovlydige på noen områder, men generelt sett er vi like opptatt av å følge lover og regler som vi var for 30 år siden. Dette henger selvsagt sammen med at vi har stor grad av tillit til stat og myndigheter. Noe går også i motsatt retning, altså mot mer lovlydighet. For eksempel er det mindre toleranse for kjøring i ruspåvirket tilstand enn tidligere. Også her er det noe variasjon mellom eldre og yngre. Et av spørsmålene i Norsk Monitor går på hvorvidt man skal betale tilbake dersom ekspeditøren i butikken gir tilbake for mye penger. Her er det flere yngre som

NORSK MONITOR - EN SOSIOKULTURELL STUDIE

Norsk Monitor er en unik, omfattende, sosiokulturell studie som har blitt gjennomført annethvert år siden 1985. Den gir en grundig beskrivelse av det norske samfunnet ved å kartlegge verdier, holdninger og adferd over tid. Utvalget er landsrepresentativt for befolkningen over 15 år, og består av netto ca. 4000 personer per gjennomføring, altså over 50 000 intervjuer gjennom 28 år.

Norsk Monitor er en database og et trendverktøy for informasjon om markeder og samfunnsspørsmål der brukeren får tilgang til lange tidsserier og detaljert informasjon om egne problemstillinger. Som abonnent har man i tillegg anledning til å ha med spesialspørsmål om bruk av egne produkter og tilslutning til relevante holdninger, slik at man kan analysere egne og konkurrenters målgrupper.

Kilde: Norsk Monitor

ERIK DALEN (BILDET) OG OTTAR HELLEVIK STARTET OPP NORSK MONITOR I 1985. FOTO: MMI.

mener at det er greit å beholde pengene, mens eldre vil gjøre vedkommende oppmerksom på feilen.

7. Hva med religiøs tilhørighet? Har vi sett en endring i takt med at det er flere muslimer i det norske samfunnet?

- Nei, på samme måte som vi går mot et mer moderne samfunn, så går vi mot mindre religiøsitet. Dette til tross for at mange av våre nye landsmenn har større grad av religiøsitet enn etniske nordmenn. Igjen, dette kan endre seg dersom en ny økonomisk krise eller utrygghet slår innover oss. Da vet vi at folk blir mer opptatt av tradisjonelle verdier, og da også religion.

8. Har vi høy grad av tillit til media?

- Både ja og nei. Sånn generelt sett står tilliten på stedet hvil. Når det gjelder løssalgsaviser har de lav tillit, mens NRK og Aftenposten holder stand. Det samme gjelder mange av de store regionsavisene og lokalaviser. Fellesnevner ser ut

til å være at de som rendyrker og lager seriøse reportasjer, vekker mer tillit.

9. Hvordan står det til med nordmenns fremtidsoptimisme?

- Dette er noe vi måler ved å analysere mange ulike spørsmål og svar. Generelt er det stor grad av fremtidsoptimisme. Her ser vi imidlertid forskjell mellom de yngre i samfunnet og de eldre. Førstnevnte er mer positive til fremtiden enn de eldre, som gjerne mener at mye var bedre før. Et historisk tilbakeblikk forteller at fremtidsoptimismen har økt i takt med bedre økonomi og levestandard. Men også her er jeg redd den siste undersøkelsen vil bryte med tidligere utvikling, både nedgang i oljeprisen, innvandringsboomen og den svekkede kronekursen vil kanskje bidra til at folk ser litt dystre på fremtiden.

Utrygge og konservative

Linjer og mønstre i folks holdninger, altså normer og verdier, henger tett sammen med økonomisk og sosial trygghet,

forklarer Erik Dalen. Et brudd i trygghet og mønster, om det er svakt eller sterkt, fører til at våre holdninger skifter mønster.

- Dette mønsteret kan best forklares ved å se på en akse. Liten grad av trygghet og stabilitet fører til at folk blir mer opptatt av å trygge seg selv, og dermed er de mindre endringsvillige og vil gjerne holde på tradisjon eller verdier. Dette er situasjonen jeg antar vil komme til uttrykk i Norsk Monitors neste verdikart, sier han.

Det er altså god grunn til å tro at den økte innvandringen, den svake kronekursen og lav pris på oljen vil føre til at folk vil hegne om det som er og uttrykke skepsis til "det nye".

- Jeg kan selvsagt ikke røpe noe, og mye er ennå ikke ferdig bearbeidet før vi skal lansere vår siste rapport, men det ville overraske meg mye om jeg ikke fikk rett, understreker Erik Dalen og smiler hemmelighetsfullt.

NORDMENN ER BLANT DE MEST FORNØYDE I EUROPA:

NORDMENN ER BLANT INNBYGGERNE I EUROPA SOM ER MEST FORNØYD MED LIVET

I den omfattende Eurostatundersøkelsen ble innbyggere i en rekke land i Europa spurt om hvor fornøyd de er med livet sitt.

Deltakerne ble bedt om å rangere tilfredsheten fra 0 (ikke fornøyd) til 10 (fullstendig fornøyd).

I Norge endte gjennomsnittet for alle aldersgrupper på 7,9. Den mest tilfredse aldergruppen er den mellom 65 og 74 år (8,1), tett fulgt av 16-24-åringene (8,0). Både aldersgruppene 25-34 år og 35-49 år oppga i gjennomsnitt 7,8, mens dem mellom 50 og 64 år oppga 7,9. Det samme gjorde aldersgruppen fra 75 år og oppover.

Mer fornøyd i nabolandene

Nordmenn er imidlertid ikke de mest fornøyd innbyggerne i Europa, ifølge undersøkelsen. I Norden er både svensker, dansker og finner mer fornøyd enn oss – alle med et gjennomsnitt på 8. Også sveitserne oppga i gjennomsnitt 8 på skalaen.

De mest fornøyd menneskene i Europa finner man blant østerrikerne mellom 16 og 24 år og sveitserne fra 65 år og oppover. I disse gruppene oppga de spurte i gjennomsnitt en tilfredshetsgrad på 8,4.

Bulgarerne på bunnen

I andre enden av skalaen befinner bulgarerne seg, med en gjennomsnittlig tilfredshetsgrad på 4,8. Deretter kommer serberne med 4,9, fulgt av innbyggerne i Portugal, Kypros og Hellas – alle med 6,2.

Gjennomsnittet for landene som er medlem av EU, var på 7,1.

Kilde: ssb.no.

KONTROLLERT KAOS:

UDIS BRATTE LÆRINGSKURVE

I mars står det ca. 1300 ansatte på UDIs lønningslister. I løpet av et drøyt år har UDI vokst med nesten 30 prosent. I tillegg har antall overtidstimer nådd himmelen. Læringskurven har vært bratt i UDI i det siste.

Tekst og foto: Gunn Kvalsvik

- Vi burde vært forberedt på det som skulle komme, både politikere og fagfolk. I Europa hadde det kokt en god stund, og selv om Norge ligger i utkanten av kontinentet hadde det vært rart om ingen fant veien opp hit.

Irene Brønland Opseth smiler oppgitt, mens hun snakker om den store flyktningstrømmen som kom brått på og som har skapt enorme arbeidsmengder for UDI. Som hovedtillitsvalgt for 340 samfunnsvitere i nettopp UDI vet hun hva det har kostet å "bli tatt på sengen". Men hun har også sett hvor dyktige svært mange i direktoratet er til å brette opp armene og ta fatt i utfordringene.

Realitetsorientering

Tilbake til våren 2015, noen måneder etter at Arbeiderpartiet under landsmøtet sitt hadde skapt debatt med sitt "hårete" innvandringsvedtak om å si ja til 10 000 asylsøkere. Den våren da lille Norge våknet til menneskehavene som kom innover landet vårt. Fra en situasjon med rundt ti søkere daglig som normalen, kom det 50, så 100, 300 og på den meste opp mot 500 om dagen.

- Etterhvert sluttet vi å snakke om tall i korridorene. TV-bilder av asylanter utenfor Politiets Utlendingsenhet (PU), i sovekø for å registrere seg, preget også oss. Vi var like handlingslammede og

så hvordan frivillighets-Norge mobiliserte der forvaltningen ikke klarte det, sier Opseth.

I UDI tok de ansatte sats, og i enkelte avdelinger jobbet folk døgnet rundt. Siste halvdel av 2015 ble det registrert 23 000 overtidstimer.

Vi sitter på kontoret til Irene Brønland Opseth i syvende etasje i UDIs hovedkvarter. Rommet er en liten Samfunnsviter-hule med gule logoposer med diverse utstyr i hjørnet, og med flere skriveblokker med Samfunnsviter-logo på i en stabel. Som frikjøpt består arbeidshverdagen hennes av å delta i møter, opptre som repre-

IRENE BRØNLUND OPSETH
 Seniorrådgiver og hovedtillitsvalgt
 for 340 samfunnsvitere i UDI.

Foto: privat.

sentant for halvparten av arbeidsstokken og å følge nøye med på utviklingen i ansettelsespolitikken.

Et kaotisk år

Irene Brønlund Opseth forteller om et kaotisk år der ansatte som jobber med asylsøknader har måttet følge fornuften heller enn overtidsreglementet. For mange har det vært jobb og jobb, tidlig og sent, i ukesvis.

- Ikke at det ble gjort saksbehandlingsfeil, men selve forvaltningsvedtakene om rett til overtid tar tid å endre, og arbeidsmengden førte til at folk gjorde det som rett var; å jobbe overtid. Når vi etterhvert fikk flyttet grenser, så sprengte vi også disse. Vi bad om tilgivelse heller enn tillatelse, heter det vel, sier hun og smiler. Hun er tydelig stolt over kulturen i UDI, forteller at folk er flinke og setter arbeidet høyt.

Opseth tror at er det gode arbeidsmiljøet er hovedgrunnen til at UDI generelt opplever lav turnover og at samfunnsvitere og humanister holder stand.

- Slike ekstremperioder kan påvirke arbeidsmiljøet. Hvordan står det til med det store "vi-et" i UDI nå?

- Siden vi har mange forvaltningsområder, der asyl og bosetting utgjør bare en av delene, så opplever vi at det store arbeidspresset har ført til en slags splittelse - en slags deling mellom de som jobbet døgnet rundt og resten, som hadde tilnærmet normale arbeidsdager. Siden vi jobber så spesialisert er det

- Det har vært unntakstilstand i over et år, men vi har lært enormt mye. Masse faktisk. Hva fungerer hva fungerer ikke. Vi har også blitt mer klar over hvor tungroddede rammene vi må bevege oss innenfor, er, sier Irene Brønlund Opseth.

dessverre heller ikke mulig å sette forvaltningsområder på vent og trå til i andre avdelinger, selv når det kom opptil 500 personer og tre til fire mottak skulle på plass i døgnet, forklarer Opseth.

Uklare bestillinger

Etter noen måneder med kaos, inkudert mediedebatter som gikk i alle retninger, valgte regjeringen å ta grep om flyktningssituasjonen, blant annet ved å etablere et eget innvandrings- og inkluderingsdepartement, ledet av tidligere landbruksminister Sylvi Listhaug.

- Det blir alltid noe forskjell med en ny regjering, men egentlig opplevde UDI få endringer da den "blåblå" regjeringen overtok roret for et par år siden. Etter at vi fikk et nytt departementet og ny statsråd, har vi imidlertid opplevd et større trøkk og flere bestillinger. Noen er dessverre uklare og fører med seg en del frustrasjon og støy. Det mest dramatiske er selvsagt Storskogsinstruksen, som mange av oss opplever å være dårlig faglig forankret, sier Irene Brønlund Opseth.

- Hva mener du med det?

- Misforstå meg rett. Vi er forvaltere, altså leverer vi uavhengig av politisk parti eller statsråd, men vi er avhengige av klare linjer som er godt kommunisert og ikke minst faglig fundert. UDI har i sin høringsuttalelse påpekt at enkelte forslag ikke vil være i tråd med prosesskrav i nasjonalt og europeisk regelverk. UDI uttalte også at forholdet til internasjonale forpliktelser er mangelfullt omtalt i deler av høringsnotatet,

sier Opseth.

- Hva er førsteprioritet akkurat nå?

- I UDI jobber vi nå særlig med fokus på de 4-5000 menneskene som kom over Storskog og som er plassert rundt i landet. I henhold til instruksen skal mange behandles etter § 32 i Utlendingsloven fordi Russland anses som et trygt tredjeland. De har pass og en eller annen form for visum eller oppholdstillatelse, noe de måtte ha for å komme gjennom Russland. Til sammen har vi 21 000 asylsaker som skal til behandling. Dette er saker vi har lite informasjon i, siden PU ikke har fått gjort sin ordinære registreringsjobb, forklarer hun.

- Er det slik at de ansatte måles på antall saker som behandles og at mer komplekse saker havner bakerst i bunken?

- Vi blir målt, ja, men oppgavene blir fordelt likt utover og vi jobber suksessivt. UDI har gode rutiner som sikrer fordeling og kontinuitet; rett og slett en god saksbehandlingskultur som gjorde at vi er nede i en saksbehandlingstid på mellom to og seks måneder. Eller, slik var det for et år siden. Nå vet jeg ikke helt, dessverre har behandlingstiden flydd til vers, sier Opseth.

Masseansettelse

Behovet for å få flere forvaltere raskt har gjort at UDI har måttet tenke nytt også i ansettelsesprosesser. Av de 7-800 som søkte på utlysningen for noen måneder siden, ble alle som hadde grunnkvalifikasjonskravene, en master

eller et hovedfag, kalt inn til intervju.

- For første gang i UDIs historie, iallfall i min tid, ble kandidatene intervjuet i grupper. Jeg har ikke selv vært med i gruppeintervjuene, men har hørt at det gikk bra og var en form som fungerte. Ansettelseslistene forteller at mange er unge og sikkert også nyutdannede, så her er det nok mange som skal inn i sin første ordentlige jobb, forteller Opseth.

- Er det faste ansettelser?

- Nei, det er det ikke. Dessverre. Som hovedtillitsvalgt ønsker jeg selvsagt at flest mulig skal få en trygg og fast ansettelseskontrakt. Når det er sagt, tror jeg ikke at arbeidsoppgavene vil forsvinne, så sannsynligheten for at folk vil få tilbud om å fortsette er stor.

Mange nye mennesker har ført til at UDI har måttet utvide fysisk. I tillegg til hovedbygget, som utgjør et stort kvartal i Hausmannsgate i sentrum øst i Oslo, der Opseth sitter, er det fire andre bygg som

også huser UDI-ansatte.

- Vi har måttet snu oss rundt, og har heldigvis funnet kontorlokaler i nærheten. Det er selvsagt litt upraktisk at vi ikke er samlokalisert, men så langt har det fungert godt nok, sier hun.

Fart i sakene

Irene Brønlund Opseth snakker fort og mye, er engasjert og fremoverlent. Etter 14 år i UDI er det ingen tegn på tretthet, snarere tvert imot. Hun gestikulerer ivrig mens hun snakker om fokuset på fremtiden heller enn det som har vært. Hun begynte som vanlig tillitsvalgt i 2007. Vervet som hovedtillitsvalgt har Opseth hatt i nesten fire år, og hun har bestemt seg for å stille til valg for to nye år.

- Det har vært unntakstilstand i over et år, men vi har lært enormt mye, både om hva som fungerer og hva som ikke fungerer. Vi har også blitt mer klar over hvor tungroddede rammene vi må bevege oss innenfor, er. Rekkefølgen vi må forholde oss til for å kartlegge hvem folk faktisk er, er urokkelig, for å

forhindre epidemier, terror og andre lumskheter vi ikke ønsker oss. Håpet er at vi finner et system som gjør prosessene mer effektive og sømsyde, sier hun.

UDI ønsker å lære av det som har skjedd og jobber med en intern prosess om temaet beredskap. Samfunnsviternes hovedtillitsvalgt sitter tett på og formidler erfaringskunnskap. Den gamle ekstremstusjonsplanen som lå nederst i en skuff, visste seg å ikke være verdt papiret den var skrevet på engang. Scenariet som omhandlet planer dersom 50 skulle komme, fikk flere til å trekke på smilebåndet.

- Vi er en LEAN-bedrift og setter endring og smarttenking høyt. Nå må det jobbes med å få på plass en infrastruktur som gjør oss klare for vårens innvandringsbølge, når eller dersom den kommer. Vi lager planer med fokus på flyt og smarte løsninger. Målet er at vi neste gang skal være klare, gjøre jobbene og løse oppgavene i rett rekkefølge, avslutter Irene Brønlund Opseth.

FORVALTNINGSINSTANSER MED ØKT BEMANNING PÅ GRUNN AV ASYL- OG FLYKTNINGSTRØMMEN

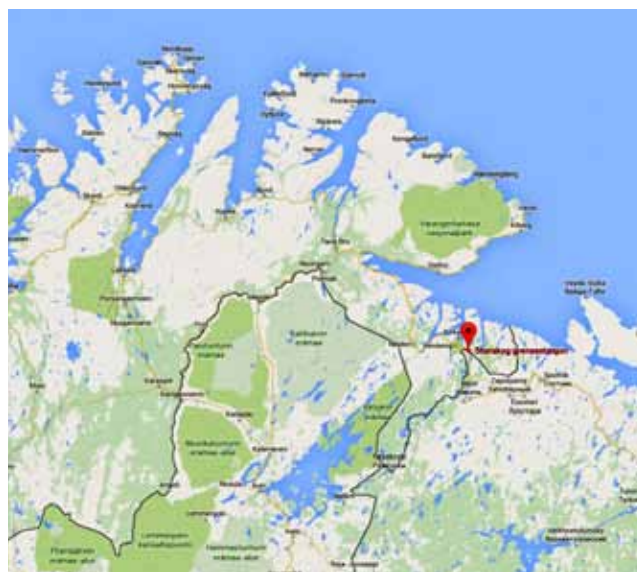
I tillegg til UDI har også andre offentlige instanser vært nødt til å styrke bemanningen kraftig som følge av asyl- og flyktningstrømmen i fjor høst.

Siden september har Politiets Utlendingsenhet (PU) tilsatt 300 midlertidig ansatte. I tillegg er mange stillinger utlyst, uten at PU kan tallfeste antallet.

Justis- og beredskapsdepartementet har hatt et svært høyt arbeidspress, og har løst utfordringen ved omdisponering av medarbeidere og økt overtidsbruk. Ansatte fra andre departementer og etater har hospitert i både kortere og lengre perioder. Departementet opplyser om at en ytterligere styrking av bemanningen fortløpende blir vurdert.

Regjeringen bevilget i fjor høst midler til 378 stillinger i politiet og 17 i PST.

Kilde: PU og Justis- og beredskapsdepartementet.

STORSKOGINSTRUKSEN REGULERER INNVANDRING VIA RUSSLAND OG OVER GRENSEN NORD I NORGE. KARTET VISER GRENSEOMRÅDET RUNDT STORSKOG.

ARBEIDSLEDIGHETEN STIGER:

NAVS ROLLE I FREMTIDENS NORGE

NAV har en sentral funksjon i å oversette kompetanse til oppgaver som arbeidslivet trenger. Lykkes NAV, lykkes vi. Akkurat nå er prosjektet utfordrende, med stigende arbeidsledighet blant oljearbeidere, ungdom og innvandrere.

Tekst
Gunn Kvalsvik

- I Akershus er det ennå ikke så galt, men arbeidsledigheten begynner å merkes. Nedgangen i oljeaktivitetene gir store ringvirkninger hos næringer som leverer til sektoren. Dette merkes i Akershus, spesielt i Asker og Bærum, og særlig innen IKT, forteller fylkeskoordinator for inkluderingskompetanse i Akershus og seniorrådgiver i NAV, antropologen Anne Karine Wilson, som også er mangeårig tillitsvalgt for Samfunnsvitene og Akademikerne.

Wilson forteller at konjunktursvingningen i hennes arbeidsregion, Akershus, først og fremst har rammet ingeniører, og at NAV derfor oppfordrer disse til å tenke kreativt og søke seg inn i andre bransjer.

Ungdomsledighet

Den gruppen seniorrådgiveren er mest urolig for, er ikke de som rammes av dårlige oljepriser, men alle unge som faller ut av skolen. De siste tallene forteller at rundt 40 prosent ikke fullfører videregående skole, ungdom som høyst sannsynlig heller ikke kommer seg inn i et spesialisert arbeidsliv.

- Det er krise med det store frafallet, og i tillegg forsterkes bildet av alle i lærlingestillinger, som ikke fullfører fordi det er nedgang i mange bransjer, sier hun.

NAV klarer å få en del unge tilbake i skole og arbeid, men ikke på langt nær mange nok.

- Jeg tror det handler om at vi må få til et mer helhetlig perspektiv for å løse denne spiralen. En samarbeidslinje som omhandler god læring fra barnehage til fullført videregående. Skolen trenger et kreativt og innovativt løft. Og så må man fokusere på at skolen er til for læring, ikke for læreren, forklarer Wilson, og legger til sin egen ønskeoppskrift:

- Jeg ønsker meg heldagsskolen; bort med SFO, og inn med fag, aktivitet, sport, hobbyer, kreativitet og engasjement. Og når barna er ferdige for dagen, så er de faktisk ferdige.

Hennes personlige visjon er en skole som samarbeider med universitet og næringsliv, kobler kunnskap med samfunnsliv og arbeid. En skole der lærerne har et

handlingsrom til å være kreative og dyktige kunnskapsformidlere.

- Det må være mulig å gjøre skolen gøy og mer individrettet slik at man får brukt både praktiske og teoretiske måter å lære på, understreker Wilson.

Innvandrere og arbeidslivet

Norge har blitt et flerkulturelt samfunn. Ett av de store spørsmålene er om vi klarer å bruke mangfoldet på en fornuftig måte i arbeidslivet.

Det er mye som tyder på at det er viktig å få flyktninger og innvandrere raskt ut i arbeidslivet. Foreløpig har ikke bølgen truffet, siden mange er i prosessen med oppholdspapirer.

- Jeg tror det er viktig å raskest mulig få avklart kompetanse og få så mange som mulig i jobb. Jo lenger tid utenfor arbeid, jo vanskeligere å komme inn i det igjen, sier hun.

NAVs fylkeskoordinator mener vi må tenke nytt.

- Min personlige mening at vi med dagens system går glipp av mye god kompetanse fordi vi ser noen med utenlandsk bakgrunn og ikke den ressursen de er og den kompetansen de innehar. Vårt fokus på bakgrunn er ikke bare negativt for de som ikke kommer inn i arbeidslivet, det rammer også samfunnet, som går glipp av mye god kompetanse.

- *Kanskje antropologien kan hjelpe oss?*

- Ja, vi må øve oss i å se mulighetene. Stille gode spørsmål, som: Evner vi å se bakenfor nasjonalitet? Klarer vi å se bakenfor en norsk med aksent? Klarer vi å se at erfaring og utdanning fra et annet land er brukbart her, eller setter vi for strenge krav til at de skal være så like oss? Evner vi å være innovative og kreative, spør Wilson.

- For å lykkes, må vi det.

Utdanningsgrupper

Hvilke utdanningsgrupper som vinner, varierer stadig. Plutselig er

ILLUSTRASJON: ISTOCKPHOTO.

det "mastersyke", og så er det vanskelig for ingeniørene, like etter at man har ropt etter flere.

- Kanskje vi må høre på fremtidsforskerne og tenke mer tverrfaglig. Heller det enn å snakke om utdanningsvinnere og -tapere. Alle roper om hvor viktig kompetanse er, og da må vi se i handling at det faktisk satses på kompetanse både i budsjett og i politikk, understreker seniorrådgiveren.

- *Klarer NAV å møte utfordringene?*

- Jeg forstod da jeg begynte i NAV at jeg liker kaos, i den forstand at da er ikke alt satt og ferdig formet, men at man faktisk kan være med på å finne løsninger. Rett og slett være med å forme og påvirke. Som ansatt har jeg fått utvikle meg og stadig fått nye oppgaver og lært nye ting, sier hun.

NAV er løsningen

Anne Karine Wilson har tro på den nye NAV-direktøren og mener hun kan være en god drivkraft for å møte dagens utfordringer.

- Jeg er bekymret for at det drives for mye kontroll, som igjen fører til redsel for å gjøre feil. Dette er begrensninger som dreper innova-

sjon og kreativitet. Skal NAV klare å bli det det er tenkt, så må det skapes rom for å tenke nytt og utføre oppgavene på nye måter.

Antropologen og seniorrådgiveren understreker at hun heldigvis jobber i et NAV med mye og tung erfaring.

- Vi vet i dag mye om hva som fungerer og hva som ikke fungerer, men det tar så utrolig mange omveier å få det på plass, og det er mange som skal mene mye om NAV uten å ha peiling. Vi må for eksempel få på plass IKT-løsninger. Vi er på vei, men ligger ti år etter alle andre. Vi må også sikre dyktige ledere i hele organisasjonen, tørre å ta bort de som ikke er gode, også de som ikke er bra for arbeidsmiljøet og som ikke inspirerer, forklarer hun.

Siden NAV har en så sentral rolle i samfunnet, er det viktig å ha de beste hodene.

- Min drøm er at NAV skal ligge blant topp ti mest etterspurte steder å jobbe for nyutdannede. Det er jo så utrolig mye spennende som skjer i vår etat. Så er NAV et digert skip som tar tid å snu, og da må vi kun være gode, avslutter Wilson.

FREMTIDSREGNSKAPET:

VELFERDSSYSTEMET ER SÅRBART

Det koster å drive velferd etter den nordiske modellen, men i et land som Norge med gode oljeinntekter, lav arbeidsledighet, høyt skattenivå og en stor grad av tillit, har regnskapet så langt gått opp. Kan innvandring, eller kanskje pensjonsutbetalingene, true balansen?

Tekst: **Gunn Kvalsvik**

Å snakke om innvandrere som kostnadsposter skaper debatt fordi det strider mot de fleste nordmenns humanistiske og etiske menneskesyn. I alle fall gjorde det det da Brochmann-utvalget leverte sin rapport i 2011.

Bestillingen fra myndighetene var å forklare forholdet mellom innvandring og velferdsordningene. Dette skulle gjøres ved å samle tall og forskning, men også oppsummere og å gi råd. Lederen for utvalget var Grete Brochmann, og en sentral medarbeider for

sekretariatet for utvalget, var sosiolog og forsker Anne Skevik Grødem.

Samfunnsviteren har snakket med sistnevnte, som gir oss en grovskisse av innholdet i rapporten og forteller hvordan situasjonen er i dag, fire år senere, med en flyktningstrøm som har mangedoblet seg.

Flyktningtemaet skaper debatt
Selv om mye av innholdet i utvalgets rapport var "gammelt nytt", ble det altså høy temperatur da

den ble lansert. Begrepet "innvandringsregnskap" ble lansert, laget overskrifter i media og ble jevning hørt i politiske korridorer. Mens noen mente at tallene var fremkommet på ufullstendig vis, fordi inntektsgevinsten ved innvandring ikke var med, brukte andre deler av rapporten til inntekt for eget syn.

Anne Skevik Grødem forteller at hun ikke var overrasket over engasjementet rapporten skapte. Heller mener hun det var et sunnhetstegn.

- Det var og er et viktig og vanskelig emne, og det er naturlig og positivt at det skaper debatt. Særlig var tall om integreringsproblemer og lav yrkesdeltakelse fra noen av gruppene med opphav fra land utenfor Europa, alarmerende. Både samfunnsvitenskapelig forskning og tall fra SSB og Frich-senteret fortalte nemlig at mange sto utenfor arbeidslivet, og at dette også gjaldt personer som hadde vært i Norge i flere tiår, sier hun, og legger til at debatten også var preget av at det var første gang tematikken med innvandring og velferdsstat ble systematisert og sammenfattet.

For Skevik Grødem var jobben i sekretariatet et avbrekk fra forskerlivet. Hun har en doktorgrad i sosiologi og har fartstid blant annet fra Fafo og NOVA. Siden 2014 har hun jobbet på Institutt for samfunnsforskning, der hun blant annet jobber med å analysere velferdsmodellen, globalisering og innvandring.

- Det at rapporten pekte på at innvandring økonomisk sett var et underskuddsprosjekt, var sterk kost. Situasjonen i dag er dessverre kanskje enda mer alarmerende fordi arbeidslivet blir mer og mer kunnskapskrevende. Utviklingen fra 1970- og 80-tallet, da det fantes flere jobber som ikke stilte kompetansekrav, har gått ganske raskt, og den ser ut til å fortsette, understreker sosiologen.

En opphopning

Siden Brochmannrapporten har flyktningstrømmen til Europa og Norge nærmest eksplodert. 2015 endte opp som et toppår, med asylsøkertall vår verdensdel aldri har sett tidligere. Grunnene til dette er flere, men verdens befolkningsvekst er en sentral variabel. En annen er krig og uroligheter som herjer i Midtøsten, altså ikke så langt fra Europa.

- Folk har alltid beveget seg grunnet uroligheter og krigstilstander, på grunn av fattigdom eller rett og slett eventyrlyst. Volumet det siste året kan i tillegg til de vanlige grunnene også tilskrives en form for smitteeffekt. Jungeltelegrafen går fort i

den digitale verden! Håp og motivasjon har blitt skapt gjennom velkomstbilder fra togperronger i Tyskland og fra venner eller familie som deler sine erfaringer som ankomne, sier Grødem.

- Vil den nye situasjonen gjøre regnskapstallene våre enda mer røde, eller kompenserer det høye utdanningsnivået som grupper som syrerne bærer med seg, for kostnadene?

- Det stemmer at mange har pekt på at syrerer har høy utdanning og dermed er lettere å inkludere i arbeidslivet. Dette er imidlertid ikke noe vi vet med sikkerhet siden det ikke er noen rutiner på å registrere utdannings- og kompetansenivå. SSB jobber nå for å lage seg systemer på dette feltet, men inntil videre har vi ikke et godt nok grunnlag for å si at syriske flyktninger kommer til å bli lettere å integrere på arbeidsmarkedet enn andre grupper, sier hun.

- Merkel uttalte tidlig at flyktninger var velkomne til Tyskland fordi landet trenger dem. Hun pekte både på behovet for arbeidstakere og den negative befolkningsveksten i landet. Hvorfor har ikke slike argument slått rot i Norge?

- Det er en utfordring i de fleste vestlige land at det fødes for få barn til å opprettholde befolkningen, samtidig som vi lever lenger og at det er behov for flere som kan forsørge de mange gamle. Kanskje er det kortsynt å tenke seg at innvandring skal løse denne floken: innvandrere blir jo også gamle, de skal ha helsetjenester og andre velferdstjenester. Med innvandring pumper man opp volumet i økonomien, men det er ikke gitt at balansen mellom velferdsstatens inntekter og utgifter blir bedre av den grunn. Og lykkes vi ikke med å få innvandrerne i jobb, slik at de må forsørges av fellesskapet på linje med de gamle, kan regnskapet bli enda verre, understreker sosiologen.

Må yte før en nyter

Brochmannutvalget lanserte tre forslag til organisering av vel-

ANNE SKEVIK GRØDEM
Forsker ved Institutt for samfunnsforskning

Dr.polit. fra Universitetet i Oslo 2001. Cand.polit. fra universitetet i Oslo 1994. Ansatt ved Institutt for samfunnsforskning fra 2014, med tidligere arbeidserfaring fra NOVA, Fafo og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Grødem har gjennomført prosjekter om blant annet sammenliknende sosialpolitikk med vekt på familiepolitikk, levekår etter samlivsbrudd, barnefattigdom, boligspørsmål og inkludering av innvandrere.

ferdsmodellen i et flerkulturelt samfunn. Det ene var generelle kutt i velferdsytelsene, noe de advarte mot fordi slike innstramminger kan ha utilsiktede effekter og på sikt undergrave den norske modellen. Alternativt hentet inspirasjon fra Danmark, der de har innført «to spor» i enkelte velferdsordninger slik at innvandrere får lavere utbetalinger enn andre. Også denne hadde elementer som gjorde at utvalget ikke ville anbefale den. De mente at en tredje modell var å foretrekke.

- Utvalget gikk for en modell med sterk arbeidsretting. Konkret betyr det at det må stilles strenge krav for å motta ytelser og at man må kreve aktivisering av stønadsmottakere. I tillegg gikk utvalget inn for å dreie den offentlige innsatsen fra ytelser til tjenester, for eksempel gratis aktivitetstilbud for barn i stedet for barnetillegg i stønader til barnefamilier. En innvending mot dette er at det gir folk mindre valgfrihet, men en fordel er at tjenester, i motsetning til penger, ikke kan eksporteres ut av landet, forklarer sosiologen.

Selv om det ikke blir sagt eksplisitt, ser Anne Skevik Grødem at utvalgets forslag til løsning har blitt tatt til etterretning. Arbeidsdepartementet og tidligere statsråd Robert Eriksson bestemte for eksempel at alle kommuner skal stille aktivitetskrav til de som mottar økonomisk sosialhjelp.

Barn er lettere å integrere

Den formen for velferdsstat vi kjenner, er en europeisk oppfinnelse, og Grødem påpeker at slike velferdsstater nok hviler på en del kulturelle forutsetninger som ikke alltid deles av nykommere til Europa.

- Den europeiske velferdsstaten vokste fram som et svar på utfordringer som oppstod med industrialiseringen og urbaniseringen av Europa. Det kunne handle om å lage en grunnsikring for mennesker som tidligere ville vært forsørget av familien, som gamle og syke, eller det kunne handle om å lage ordninger som virket stabiliserende og dempet de voksende klasseforskjellene. Land som i liten grad er industrialisert, eller som har en fortid som kolonier, opplevde andre utfordringer og har ikke utviklet velferdsstater av europeisk type. Flyktninger og asylsøkere kommer i stor grad fra land der forholdet mellom staten og familien, eller staten og individet, er et helt annet. For dem kan det rett og slett være vanskelig å forstå hvordan nordiske velferdsstater fungerer, ikke minst den store graden av tillit mellom staten og individet. Forståelse for dette får man dessverre ikke automatisk via å motta ytelser, understreker forskeren.

- Hvor lang tid tar det egentlig å få en kultur under huden?

- Ja, den som hadde visst det. Det kommer an på mange ting. I USA finner noen forskere at folk som

bor i områder som domineres av etterkommere etter skandinaver, uttrykker mer tillit til andre mennesker enn andre amerikanere. Og da snakker vi om etterkommere i femte og sjette generasjon! Så man har med seg kulturen man kommer fra, og man formidler sine forestillinger om verden til neste generasjon. Det tar altså tid, sier Grødem.

Sosiologen forteller om forskning hun har gjort om boforhold blant innvandrere, der kommuneansatte som jobber med oppfølging sliter med at innvandrere rett og slett ikke vet hvordan de skal bo i et kaldt land. Noen putter tøy i luftekanalene for å stenge kulda ute, og hun har også hørt om et tilfelle der en familie lot varmtvannet renne i dusjen for å holde leiligheten varm. Dette illustrerer at det er mye man skal lære når man kommer til et nytt land.

- Det er ressurskrevende å både bo kummerlig og å ikke kjenne til hvordan man håndterer dagligdagse utfordringer. Poenget mitt er at det lønner seg både for enkeltindivid og for samfunn at vi får til en fornuftig og effektiv integrering. Aktivitetskrav og å komme seg ut i jobb så fort som mulig må altså ikke ses på som en straff, men en vinn-vinn-situasjon, sier forskeren og legger til:

- At innvandrere ikke jobber er et større tap for et høykostland som Norge enn fattigere land. Dette kommer av måten velferdsstaten fungerer på. Vi taper både høye skatteinntekter og må betale ut en

- REDSELEN FOR TRYGDPENGEFLYT UT AV LANDET, TIL FOR EKSEMPEL POLEN, ER STERKT OVERDREVEN, MENER GRØDEM. FOTO: GUNN KVALSVIK.

DET ER RESSURSKREVENDE Å BO KUMMERLIG OG Å IKKE KJENNE TIL HVORDAN MAN HANDTERER DAGLIGDAGSE UTFORDRINGER. MANGE INNVANDRERE BRUKER MYE RESURSER PÅ Å BO OG TILPASSE SEG. GRORUDDALEN I OSLO. FOTO: ILLUSTRASJONS FOTO.

høy trygdesum.

Pensjonspenger vs innvandrere

Innvandrere eller ikke, det som kommer til å utfordre velferds-godene våre i enda større grad er i følge Anne Skevik Grødem fremtidens pensjonskostnader. Det som Jens Stoltenberg i sin tid kalte "haikjeften" – altså det store gapet mellom pensjonsfondets størrelse og de utgiftene vi vet kommer – nærmer seg med stormskritt.

Et av grepene myndighetene har gjort, er å implementere en ny pensjonsordning som skal inspirere folk til å stå lenger i jobb. Forhåpentligvis vil effekten gjøre haikjeften mindre aggressiv. Når det gjelder trygdeutbetalinger til andre EU-borgere, som har jobbet

og har rettigheter i Norge, er dette bare småpenger.

-Når det gjelder rett til norske sykepenger, som har krav til opptjening, er det sannsynligvis snakk om mer underforbruk enn overforbruk til EU-borgere. Redselen for trygdepengeflyt ut av landet, til for eksempel Polen, er altså sterkt overdreven. Fakta er at det er svært få trygdeytelser som går ut av landet – og at den største posten går til nordmenn som bor i Spania eller Thailand, forklarer Grødem.

- Tror du at vi vil ha de samme velferdsrettighetene i Norge i 2040, eller rettere sagt; har vi råd til å betale for og beholde den velferdsmodellen vi har også fremover i tid? Og om ikke, hva

tror du vi må gi slipp på?

- Tja, det er jeg ikke så sikker på. Vi får håpe det. Hvis velferdsstatens utgifter vokser mer enn inntektene og det må kuttes, vil noen ordninger være lettere å kutte enn andre. Ordningene som gagnar det store flertallet, som alderspensjoner og helsestell, vil man nok være opptatt av å skjerme, mens ordninger for grupper som er mindre og står svakere, som støtte til arbeidsledige og sosialhjelp, vil være politisk lettere å ta. I så fall vil vi få mer fattigdom og større ulikhet. Men altså, dette har jeg ikke forsket på selv, understreker Anne Skevik Grødem.

ARBEIDSLIVETS SENIORER – FUNKER DE?

Min erfaring er at myter og stereotypier mer enn fakta styrer samfunnets syn på arbeidslivets seniorer. Ikke sjelden hører jeg folk si: Jammen, «alle vet» at senioren har vanskeligheter med å lære seg nye ting, er mindre omstillingsdyktige og har mindre intellektuell kapasitet.

Tekst: Kari Østerud, direktør ved Senter for Seniorpolitikk

Problemet er at denne «viten» ikke kan belegges med fakta; tvert imot forteller forskning og fakta en ganske annen historie.

Og, ja vi kjenner alle en eldre person eller to som ikke greier å henge med i arbeidslivet og som ikke vil omstille seg eller lære seg nye ting. Poenget er at dette er unntaket som bekrefter hovedregelen. Det er heller ikke sikkert at denne personens utfordringer har noen ting med alder å gjøre, men alder er lett å skylde på i slike sammenhenger.

Vi har forskning i bøtter og spann som forteller følgende gladfakta om eldre i arbeidslivet:

- Det er små endringer i læreevnen innenfor yrkesaktiv alder. Yngre har fortrinn for tilegnelse av detaljer, eldre i tilegnelse av helhet og sammenheng. Eldre kan fint lære seg nye ting, men situasjonen rundt læringen har større betydning for eldre.
- Friske eldre beholder i all hovedsak sin intellektuelle kapasitet til langt over pensjonsalder, men sammensetningen av de ulike funksjoner forandrer seg (for eksempel ved at eldre i større grad enn yngre gjør bruk av opparbeidet kunnskap og erfaring).
- Omstillingsevne og vilje er avhengig av hva en har erfart i livet – og i hvilken grad en er blitt involvert.

Fra USA har vi nylig også fått forskning som bekrefter det positive bildet av arbeidslivets

seniorer (NG og Feldman). Her dokumenteres det at jobbmotivasjon og jobbinvolvering faktisk øker med alderen. Våre egne undersøkelser fra Norge sier det samme. Forskingen fra USA viser også at alder er helt uten betydning i forhold til det å takle organisatoriske endringer, risikotagning og kreativitet.

Så dersom vi legger fakta til grunn, så er svaret ganske klart: Ja, arbeidslivets seniorer, de funker.

Innlegget er tidligere publisert på seniorpolitikk.no.

FLERE BOR UTENFOR SITT OPPRINNELSESLEND:

HVORDAN HÅNDTERE FLYKTNINGKRISEN?

Begrepet "flyktningkrise" brukes om de store folkemassene av flykninger som det siste året har kommet over på kontinentet vårt på grunn av krig og ufred, eller med et ønske om et nytt liv i Europa og Norge. Kriminologiprofessor Katja Franko mener flyktningdebatten i altfor stor grad er preget av å være følelsesstyrt.

Tekst:
Gunn Kvalsvik

Det er mange tema som figurerer i lys av flyktningstrømmen. Angela Merkel har hevdet at innvandring lønner seg og ønsker svært mange velkommen, mens Ungarn tidlig valgte å stenge sine grenser. EU blir kritisert for å være passiv og for å la folk drukne i Middelhavet, og her hjemme fokuserer integreringsminister Sylvi Listhaug på hvor mange vi har råd til å ta imot og samtidig opprettholde vårt velferdssystem. Partilederen i Arbeiderpartiet var stille lenge, men har nå gjentatt flere ganger at innvandrere "må yte før de kan nyte".

Status i Norge er uansett standpunkt at vi mangler infrastruktur, har sprengt saksbehandlingsskapasiteten, har utfordringer med å finne et håndterbart innvandringstall og også har fått flere asylbaroner. Sykkelinnevandrere har krysset grenseposten ved Kirkenes og folk på Oslos beste vestkant protesterer høylytt over flyktningmottak i nabolaget.

Krevende, ny situasjon

- Det er klart at situasjonen har vært og er krevende, men jeg

synes debatten i altfor stor grad er preget av å være svært følelsesstyrt og svingende, heller enn rasjonell og faktabasert, sier professor i kriminologi ved Institutt for kriminologi og rettssosiologi, Katja Franko.

Professor Katja Frankos forskningsfelt er globalisering, migrasjon og internasjonalt politisamarbeid. For tiden leder hun et femårig prosjekt, Kriminalitetskontroll ved Europas grenser, finansiert av European Research Council Starting Grant.

Franko mener svingninger i følelser tydelig kom til uttrykk da en hel verden gråt over den druknede gutten i Middelhavet, bilder som umiddelbart skapte en masse mobilisering på tvers av landegrenser. Det samme skjedde, men med motsatte følelser, etter overgrepssakene som ble rullet opp etter nyttårsfesten i Köln, og senere i Sverige. Flyktninger ble en uttalt trussel, både for folk flest og media, og beskrivelser som "farlige" og "truende" ble med ett stuerent.

FLYKTNINGER SOM HAR KRYSSET GRENSEN TIL UNGARN BLIR STOPPET PÅ KELETI TOGSTASJON I BUDAPEST. FOTO: MSTYSLAV CHERNOV.

At flyktningstrømmen fører til økt grad av kriminalitet, avviser hun kontant:

- Det er lite som tyder på at Norge eller Europa har blitt farligere på grunn av flyktningstrømmen. I Norge utgjør asylsøkere rundt to prosent av de som er siktet for kriminalitet, et tall som er så lavt at det har liten betydning for det totale kriminalitetsbildet, understreker hun.

Fengsler som oppbevarings-stasjon

Det som opptar Franko i større grad enn kriminalitet, er at myndighetene i stadig større grad bruker politiet og fengslene for å kontrollere migrasjonen. Politiets Utlendingsenhet (PU) har for eksempel hatt en formidabel vekst og har i dag nesten tusen ansatte og er større enn Kripas.

- Migrasjon blir sett på som et sikkerhetsproblem, og myndigheter i Norge og i resten av Europa tyr ofte til noen av de sterkeste tiltakene de har til sin disposisjon, slik som fengsling og ransakerler, i behandlingen og senere utvisningen av enkeltpersoner og familier. Selv om det ikke er straffbart å søke asyl, men tvert imot er en rettighet, ligner de metodene man bruker overfor asylsøkere ofte på de tiltak man bruker overfor kriminelle, sier kriminologen.

- Stemmer det at det er en over-representasjon av unge menn som kommer til Europa og Norge?

- Ja, det stemmer. Men det har også en naturlig forklaring. Unge menn, overalt, er generelt mer risikovillige, og i mange kulturer er de også "friere" enn resten av familien. Det er store byrder som

ligger på mennenes skuldre. De skal bane vei for at resten av familien skal komme etter, eller eventuelt tjene penger slik at de kan bistå familien som er igjen, forklarer Franko.

Kunsten å bli flerkulturelle

På Manhattan i New York har de et museum som har navnet *Lower East Side Tenement Museum* og som er dedikert til emigranter. Her fortelles det enkelthistorier, men også den større fortellingen om hvordan USA har blitt slik det er i dag. Det var mange unge menn som først reiste over for å søke lykken i USA, særlig fra Irland og Italia. Disse hadde svært lenge et rykte både for å være kriminelle og farlige. Katja Franko, som er svært fascinert av museet, mener vi har litt å lære fra USA.

-Jeg tror vi går i feil retning dersom vi definerer kriminalitet

som noe som per definisjon følger med innvandring, og spesielt med asylinstituttet. Vi har sett en markant nedgang i omfanget av anmeldte lovbrudd de siste 15 årene på tross av omfattende innvandring. Norge er ikke blitt et farligere samfunn, forklarer hun og tenker seg litt om før hun fortsetter:

- Jeg prøver ikke å underslå det faktum at det er store kulturelle forskjeller, i blant annet kvinnesyn, som gjør integrering og sameksistens vanskelig. Unge menn er, kanskje på grunn av maskulinitet og risikovillighet, generelt mer kriminelle enn resten av befolkningen. Dette gjelder de fleste samfunn. Når folk i tillegg opplever utenforskap, store vansker med å få en sjanse til å bidra inn og en opplevelse av fattigdom sammenlignet med resten av befolkningen, er dette signifikante variabler som kan føre til kriminelle handlinger. Kriminalitet er et alvorlig samfunnsproblem, men det er problematisk når både myndigheter og enkeltpersoner setter merkelapper på folk og lager politikk basert på dette, sier Franko.

Hun advarer sterkt mot å gå på kompromiss med våre humanistiske verdier.

Katja Franko er redd den stadig mer restriktive innvandringspolitikken som foreslås vil skape frustrasjon, men enda verre er det at restriksjonene vil gjøre det farligere for de som har krav på beskyttelse å kunne oppnå sine rettigheter, og at dette igjen vil kunne styrke kriminaliteten rundt innvandringen.

- Vi snakker om en underverden som administrer og gjør seg rik på alt fra fluktbåter til falske pass, sier hun.

Styrt asylvandring

Dagens flykninger velger fluktvei og land først og fremst basert på det de hører via bekjente, men også gjennom media. Dette førte blant annet til at det for noen måneder siden kom tusenvis av

flykninger over den russisk-norske grensen ved Kirkenes. De hadde da beveget seg over Svartehavet, gjennom Russland, og, for å unngå en regel, syklet over grensen. Mange spør seg om det handler om desperate folk, eller lykkesøkere.

Katja Franko mener at forståelsen lettere kan nås ved å se på vår egen historie.

- Da 800 000 nordmenn og enda flere fra andre europeiske land beveget seg til USA, gjorde de det fordi nøden var stor og for de ønsket seg bedre fremtidsutsikter. USA ble valgt fordi noen hadde gjort det først og fortalt hvordan livet på prærien var og at det fremdeles var land som kunne tas i besittelse. Det samme skjer i dag, og noen er mer desperate enn andre. At omfanget er stort handler om at det er mye lettere å få informasjon og selvsagt også å fysisk flytte på seg, men også om at vi med krigen i Syria opplever den største flyktningekatastrofen etter andre verdenskrig, forklarer Katja Franko.

At vi selv har en migrasjons-historie ser ut til å ha gått i glemmeboken for de fleste nordmenn. Særlig etter overgrepene på nyttårsaften i Köln har det vært mange negative kommentarer rundt flyktningssituasjonen. Forskeren mener det bunner i en naturlig redsel for forandring og for at det etnisk norske eller europeiske skal forvitte.

Men det handler også om en usikkerhet når det gjelder velferdsstaten og økonomisk stabilitet. Igjen mener Franko at det kan være smart å lære av USAs integreringshistorie.

- På museet i USA, som jeg snakket om tidligere, ble jeg kjent med historien til en mann fra Sicilia som flyktet til USA rundt århundreskiftet. Konen skulle komme etter. I mellomtiden strammet USA inn sin innvandringspolitikk og konen endte opp med å måtte komme til USA via Canada. Hun levde i mange år som

KATJA FRANKO
Professor i kriminologi ved Institutt for kriminologi og rettssosiologi.

Professor Katja Franko leder for tiden et femårig prosjekt, 'Kriminalitetskontroll ved Europas grenser', finansiert av European Research Council Starting Grant. Sammen med Helene I. Gundhus ved Politihøgskolen arbeider hun også med et forskningsprosjekt om Frontex, det europeiske grensekontrollbyrået

Kilde: UiO.

illegal immigrant. Det var interessant for meg å se hvordan landet kan se på disse «ulovlige innvandrere» som noen som bygget fundamentet for dagens USA, sier hun.

- Derimot står ideen og fortellingen om et homogent samfunn sterkt i Norge. Jeg kom selv til Norge fra Slovenia for 22 år siden, riktignok ikke som flyktning, men likevel gir det meg en mulighet til å se landet utenfra. Norge, som resten av verden, er i forandring. I Oslo kjøper vi frukt og grønt fra tyrkeren på hjørnet, har polske håndverkere og spiser kinesisk på restauranter, men det virker som forestillingene om det norske og om hvem som kan være medlemmer i det norske samfunnet, ikke har fulgt med utviklingen, sier hun.

- Hva er alternativet?

- Internasjonaliseringen er nesten umulig å unngå. Det samme gjelder folks ønske om å søke seg til bedrestilte land. Det er selvsagt flere middeveier her, og jeg bestrider ikke at det er legitimt for stater å ønske å kontrollere sine grenser.

Spørsmålet er hvor langt man skal gå og hvilke midler man ønsker å ta i bruk. Både Øst-Tyskland og tidligere Sovjet hadde homogenitet, streng mobilitetskontroll og proteksjonisme som en sentral del av sin ideologi og politikk. Jeg tror egentlig få eller ingen vil dit, sier hun.

-Hvordan tror du Norge og Europa vil se ut om 20 år?

- Det tør jeg ikke spå. At folk fremdeles vil bevege seg over landegrenser, er nok ganske sikkert. Jeg håper på mer ydmykhet og at vi har lært å styre med hodet. Men først og fremst ønsker jeg meg en verdig og human behandling av de som kommer, noe som jeg på sikt også vil tro er mest bærekraftig, forklarer hun.

Internasjonalt samarbeid

Katja Franko mener at flyktningstrømmen først og fremst bør håndteres gjennom internasjonale avtaler og rettighetsregimer og at norsk politikk må tilpasses disse. Ad hoc-løsninger vil ikke fungere på sikt.

- Senest i dag fikk jeg en rapport fra politiets utlendingsetat som fortalte at over 7 800 asylsøkere var blitt sendt tilbake i løpet av 2015. Tallet er rekordhøyt og overskrider det målet som myndighetene hadde satt opp. Saken ble satt opp som en "glad-sak" og som en seier. Bak tallet ligger det raske saksbehandlinger, maktbruk, varetektsfengsling og 7800 enkeltskjebner, sier hun ettertenksomt.

- Hvordan mener du vi skal begrense innvandringen?

- Det er en utfordring å skulle være både strenge og humane, og jeg er i tvil om det faktisk er forenlig. Men det er i dette grenseområdet vi må finne en løsning. Ved å føre folk tilbake til for eksempel Russland, overlater vi jobben til et annet land. Det føles kanskje bedre at andre, som for eksempel Russland og Tyrkia, blir skitne på hendene, men det løser ikke problemet, sier hun.

Kriminologprofessoren mener vi må finne andre modeller. Hun forteller at europeiske land de sis-

te månedene har spilt et slags isolasjonistisk svarteper-spill hvor de har forsøkt unilateralt å stenge grensene og bygge gjerder, for at noen andre skal sitte igjen med «svarteper». Selv om dette er forståelig, er Katja Franko kritisk til slik isolasjonistisk tenkning.

Hun har tro på samarbeid og ønsker seg større bevissthet rundt hvordan vi selv er delaktige i og har bidratt til dagens situasjon. For eksempel at vi tar innover oss at det er en sammenheng mellom deler av folkevandringen i dag og Vestens innblanding i Irak, Libya og Afghanistan, eller at vi anser det som vår oppgave å hjelpe de utsatte land i Sør-Europa.

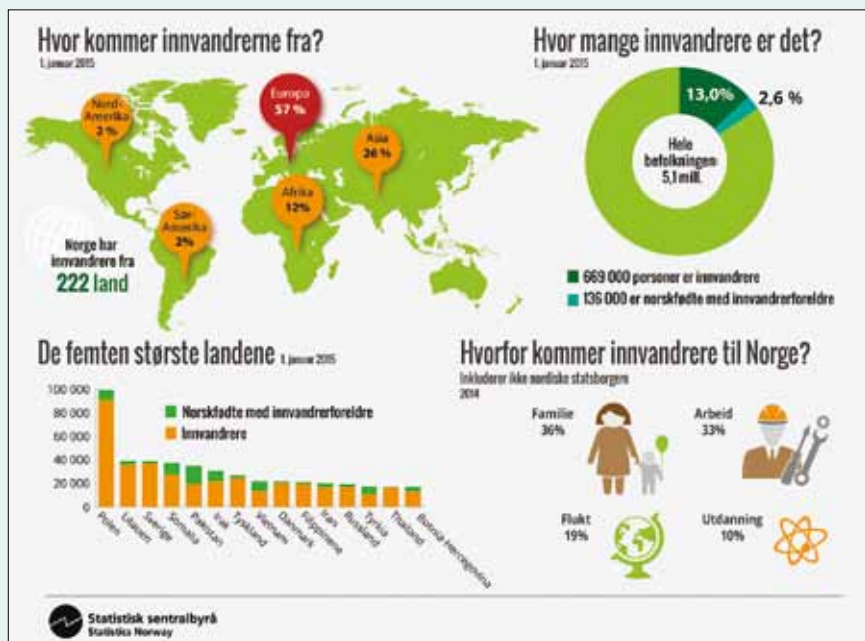
- Vi trenger en felles politikk, og vi trenger å forholde oss til det internasjonale regelverket som ble skapt i kjølvannet av andre verdenskrig, nettopp for å håndtere situasjoner, slik som denne, på en human og verdig måte, avslutter Katja Franko.

NØKKELTALL FOR INNVANDRING OG INNVANDRERE

Lurer du på hvor mange innvandrere det bor i Norge, hva de vanligste årsakene til innvandring er, eller hvor mange innvandrere som er i arbeid? I illustrasjonen fra SSB finner du utvalgte nøkkeltall, statistikk og analyser som belyser innvandring og innvandrere i Norge.

Statistisk sentralbyrå publiserer statistikk over de som har lovlig opphold i Norge. Vi har ikke statistikk om asylsøkere, det vil si personer som har søkt om beskyttelse (asyl) i Norge, men ikke fått søknaden sin endelig avgjort.

Statistikk og informasjon om asylsøkere finner du hos Utlendingsdirektoratet (UDI).

Kilde:ssb.no

OSLOS TODELING ER HISTORISK:

FOLK HAR ALLTID VÆRT FLOKKDYR

Hovedstaden vår teller over 600 000 innbyggere, men vokser videre på grunn av innvandring. Og byen, den ser ut til å forbli todelt under prinsippet om at like folk leker best.

Tekst: **Gunn Kvalsvik**

Først litt Norgesfakta: Én av fem av vårt lands innbyggere bor i Oslo, og mer enn 80 prosent av befolkningen bor i tettbygde strøk. Arealmessig bruker vi under én prosent av landområdet som utgjør Norge.

Mønsteret vi har sett konturene av gjennom flere tiår, er at storbyene og tettbygde strøk vokser jevnt og trutt, mens landsbygda dør ut. En trend både forskere og tall fra SSB viser vil fortsette også inn i fremtiden.

Basert på faktagrunnlaget over, er det grunn til å tro at vi ved å ta pulsen på byer og deres innbyggere kan få en forståelse for hvordan vi organiserer oss. Og ikke minst: hvilke mønstre fremtidens byer vil ta når landet vårt skal vokse som et resultat av flere tilflyttere fra landsbygder i Norge og innvandrerne.

Oslo som case

Bengt Andersen er antropolog og forsker ved Arbeidsforskningsinstituttet (AFI). Stikkord i hans forskning er urban antropologi, byplanlegging, segregasjon, arkitektur og ungdomsforskning.

Urbanitet og analyser av hvordan folk organiserer seg, utgjør en rød tråd i Andersens forskning. Som en del av hovedfaget gjorde han

feltarbeid på et byutviklingsprosjekt som skulle bli et idealsamfunn i USA, mens doktorgraden omhandlet Oslo og Norge.

- Jeg disputerte i 2014 og i avhandlingen skrev jeg om forskjellene mellom øst-, indre- og vest-
Oslo, sier Andersen.

Han forteller at han først fokuserte på hvordan folk levde i henholdsvis ytre og indre øst, men at han opplevde at funnene ble mangelfulle når ikke vestkanten var inkludert.

- Det er nemlig den dikotomien som skaper og danner bakteppet i hele organiseringen av byen vår - et øst og et vest, sier han.

Dermed ble forskningen konsentrert om fremveksten og utviklingen av todelingen mellom Oslo øst og Oslo vest.

- Er todelingen unik i verdenssammenheng, og var det derfor det ble viktig?

- Nei. Uten at jeg selv har undersøkt dette, er dette en todeling som Oslo deler med mange andre storbyer. Også internasjonalt. Målet var ikke å nøste opp noe "unikt", men å avdekke strukturene bak en todeling. Det handler om hva som

holder den oppe, hvilke verdier som deles og beveggrunner som skjuler seg i mønsteret, og ikke minst om å se på hva som er politisk styrt og hva som er et resultat av menneskenes preferanser, sier han.

Historiske linjer

AFI-forskeren gikk historisk til verks for å se hvorfor Oslo har blitt den byen den er. Gjennom kilder kunne han konstatere at det helt siden 1600-tallet har eksistert et "vest" og "øst" i Oslo, og at det synes som at folk bor sammen med folk de oppfatter som lik seg selv.

-Det finnes mye skiftelig materiale fra historien til Oslo, og jeg fikk god innsikt i både hva som er gjort med hensyn til byplanlegging på et politisk nivå og hva som rett og slett er et resultat av folks valg. Sporene i det historiske materialet tyder på en klar linje i hvordan byen har vokst frem og blitt slik den fremstår i dag, sier Bengt Andersen.

Forskeren forteller at det allerede tidlig i byens historie bodde privilegerte innenfor egne enklaver, først innenfor bymurene, mens de mindre privilegerte bodde i sine områder. Dette, igjen i følge kilder, er både et resultat av myndighetsstyrte og menneskestyrte variabler.

- Det finnes svært mye skiftelig materiale fra historien til Oslo, og jeg fikk god innsikt i både hva som er gjort med hensyn til byplanlegging på et politisk nivå og hva som rett og slett er et resultat av folks valg. Sporene i det historiske materialet tyder på en klar linje i hvordan byen har vokst frem og blitt slik den fremstår i dag, sier Bengt Andersen.

BENGT ANDERSEN
Forsker ved
Arbeidsforskningsinstituttet (AFI).

Andersen har en doktograd i sosialantropologi. Hans forskningsemner er urban antropologi, byplanlegging, segregasjon, arkitektur og ungdomsforskning.

Kilde: AFI.

- Dagens todeling har altså røtter langt tilbake i tid. Den er delvis styrt av embetsmenn og politikere som i lang tid tilhørte eliten og de bedrestilte, men også av et sosialt tilhøre der folk ønsket å bo sammen med likemenn, forklarer han.

Vil bo sammen

Andersen mener det er interessant å se hvordan bostedsmønster i så stor grad faktisk er styrt gjennom sosiale nettverk, bruk av byen, ønsket om å bo sammen med folk man definerer som lik seg selv og ikke sammen med "de andre". Mekanismer for å definere seg innenfor et område kan for eksempel være pris på boliger, som igjen er med på å gi en valør og status. Å bo i høyt prisede boligområder er en identitetsmarkør.

- Det er spennende å se hvor gjennomgående og segregerte byrommene våre er, for eksempel at boligene er langt dyrere i vest enn i øst. Og ikke minst det faktum at grupper i liten grad omgås andre eller flytter «mot strømmen» er med på å opprettholde elitesnes privilegerte posisjon, sier han, og legger til:

- Det er interessant å se konsekvensene av den delte byen, noe som avspeiler seg i blant annet hvilke ambisjoner foreldre og unge har: På vestkanten synes høyere utdanning å være et "naturlig" valg, mens det langt fra er like selvsagt på østkanten. Her ser vi imidlertid en brytning der særlig en del innvandrere har et sterkt "utdanningsdriv".

Todeling og innvandring

Bengt Andersen trekker linjer fra 1600-tallet og frem til dagens Oslo. Dette gjør at forskningsfunnene ikke bare måler status i dag, men kan si noe om endringer.

- Det faktum at vi i dag har en flerkulturell by, og en by som vokser som et resultat av innvandring, ser imidlertid ikke ut til å endre byens todelte mønster, sier han.

Det betyr ikke at vi har en statisk by:

- Oslo endrer seg hele tiden. Og den endrer seg for eksempel med de demografiske endringene, et godt eksempel er butikkutvalget i Oslo i dag kontra i 1970-årene. Videre er islam en faktor i dagens Oslobatt og en viktig del av

manges liv, noe det knapt var på 1960-tallet. Men opp i alt dette består den "todelte byen", der innvandringen snarere gjør denne oppdelingen mer synlig ved at man i tillegg til "klasse", nå også har "etnisitet" eller "hudfarge" som grensemarkører, forklarer Andersen.

Antropologen legger til at det i begrepet "den delte byen" skjuler seg mange forskjeller internt på øst- og vestkanten. Grünerløkka er for eksempel blitt gentrifisert.

- Det er ikke helt treffende å kalle Grünerløkka østkanten, "arbeiderklassestrøk" eller "innvandrerbym" i dag. Og i ytre øst er det store interne forskjeller i for eksempel bydel Bjerke, sier han, og legger til:

- Kort sagt er bildet av en todelte by mest treffende om en ser byen på "avstand" og er mest interessert i gjennomsnittstall og generelle mønstre, som boligpriser, antall eneboliger med mer.

Bengt Andersen mener det er logisk at også innvandrere klumper seg sammen – slik folk har gjort i byen siden 1600-tallet.

KAN DU LEVE DET LIVET DU GJØR I DAG MED HALV LØNN?

Hvis du blir varig arbeidsufør reduseres inntekten din kraftig – resten av livet. Samfunnsviteres kollektive uførekapitalforsikring sikrer deg og din familie økonomisk hvis du eller din ektefelle/samboer skulle bli varig arbeidsufør.

Prisen for individuelle livs- og uføreforsikringer er ofte 5 ganger høyere enn Samfunnsviternes uførekapitalforsikring.

Dette er din viktigste forsikring – tegn din forsikring i dag!

RIKELIG MED ETTER- OG VIDEREUTDANNINGSTILBUD

Stadig flere vil ha godkjent utdannelser fra utlandet. I fjor mottok Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) over 7.500 søknader om godkjenning, en økning på vel 15 prosent fra året før.

Største søkerland er som de siste årene Polen, med til sammen 1255 søknader om utdanninger. På de neste plassene følger Litauen, Serbia og Filipinene.

- NOKUT opplever en stor økning i antall søknader om godkjenning av utenlandsk utdanning. Vi ønsker å bidra til at kandidater med utenlandsk utdanning skal få brukt kompetansen sin i det norske arbeidsmarkedet. Det er derfor gledelig at stadig flere søker om godkjenning av utdanningen sin, sier NOKUT-direktør Terje Mørland.

Syria ble femte største søkerland i 2015, med en merkbart økning hvert kvartal.

NOKUT opplyser at de gjør løpende vurderinger av tilliten til syriske utdanningsdokumenter, og til nå har tilliten vært vurdert som tilstrekkelig god, slik at de fleste søknadene har vært behandlet på ordinær måte gjennom dokumentbasert saksbehandling. NOKUT har også opplevd en søknadsvekst fra andre flyktningland som Eritrea, Afghanistan, Irak og Iran.

Mørland regner med at økningen i søkertallet vil fortsette i 2016, dermed vil saksbehandlingstiden også øke. I fjor lå den i snitt på vel halvannen måned.

Kilde: NTB.

STORTINGSMELDING OM UTENFORSKAP

Regjeringen har lagt frem stortingsmeldingen "Fra utenforskap til ny sjanse – Samordnet innsats for voksnes læring".

- Regjeringen tar opp en veldig viktig problemstilling. Det er i dag alt for mange som faller utenfor arbeidslivet fordi de mangler grunnleggende kvalifikasjoner, sier Knut Aarbakke, leder i Akademikerne.

Han peker på at vi stadig har debatter om Norge trenger flere fagarbeidere eller flere akademikere.

- Mitt svar er alltid at vi trenger flere mennesker med utdanning. Det er utenforskapet vi må unngå. Det er alvorlig når 20 – 30 prosent aldri fullfører videregående skole. Det blir det hverken fagarbeidere eller akademikere av, sier Aarbakke.

Kilde: akademikerne.no.

LUNCH

I Norge er det et stort mangfold av tilbydere av etter- og videreutdanning og en økende vekst i nye tilbud innenfor samtlige sektorer.

På oppdrag fra Vox har et tverrfaglig prosjektteam ved NIFU kartlagt etter- og videreutdanningstilbud (EVU) i Norge. Rapporten har hatt som mål å kartlegge det mangfoldige landskapet av alle tilbydere av etter- og videreutdanning på tvers av sektorer i Norge.

- På mange måter er dette et pionerarbeid. Senere kartlegginger vil trolig kunne trekke veksler på de erfaringene vi har gjort oss i dette arbeidet, forteller prosjektleder ved NIFU, Cathrine Tømte.

Etterspørsel fra lokalt arbeidsliv

Kartleggingen viser et enormt mangfold av tilbydere og en økende vekst i nye tilbud innenfor samtlige sektorer. Både offentlige og private fagskoler oppgir at det lokale arbeidslivets behov for etter- og videreutdanning ligger til grunn for etablering av nye tilbud.

Innenfor universitets- og høyskolesektoren finner forskerne derimot relativt lite samarbeid med regionalt og nasjonalt næringsliv hvis det sammenlignes med offentlig sektor, og trolig har dette med markedssvingninger å gjøre.

Påvirker utviklingen

Mye tyder på at myndighetene på flere måter påvirker utviklingen av nye etter- og videreutdanningstilbud, for eksempel i form av krav knyttet til sertifisering, kompetanseutvikling og kontinuerlig oppdatering av kompetanse.

Myndighetene påvirker også utviklingen av nye tilbud gjennom spesifikke satsinger. Mange nye EVU-tilbud er for eksempel knyttet til lærerutdanningene innenfor universitets- og høyskolesektoren.

Når det gjelder videregående opplæring for voksne, finner forskerne at fylkeskommunene har ulike tilnærminger til å trekke inn private tilbydere. Vi finner fylkeskommuner som utvikler slike tilbud på egenhånd og fylkeskommuner som kjøper inn hele, eller deler, av slike tilbud fra eksterne tilbydere.

Kilde: vox.no.

Generalsekretær
Gunn Elisabeth Myhren
gem@samfunnsviterne.no

FORHANDLINGSAVDELINGEN

Forhandlingssjef
Jan Olav Birkenhagen
job@samfunnsviterne.no

Seniorrådgiver
Hanne Stenli
hs@samfunnsviterne.no

Seniorrådgiver
Bendik Flomstad
bf@samfunnsviterne.no

Rådgiver
Christer Wiik Aram
cwa@samfunnsviterne.no

ARBEIDSLIVSAVDELINGEN

Advokat MNA/avd.leder
Åse Marie Eliassen
aame@samfunnsviterne.no

Advokat MNA/
spesialrådgiver
Johnny Marken
jm@samfunnsviterne.no

Juridisk rådgiver
Veronika Klimpova
vk@samfunnsviterne.no

Juridisk konsulent
Kenneth Solberg
ks@samfunnsviterne.no

Juridisk rådgiver
Are Andersen Frykholm
aaf@samfunnsviterne.no

Juridisk konsulent
Kamilla Hjortmo
kh@samfunnsviterne.no

KOMMUNIKASJONS- OG

MARKEDSAVDELINGEN

Kommunikasjonssjef
Torun Høgvold Enstad
the@samfunnsviterne.no

Info- og markedsrådgiver
Cecilie Hogstad
ch@samfunnsviterne.no

Infokonsulent
Sondre Hole Hveding
shh@samfunnsviterne.no

Rådgiver marked/
medlemsvekst
Kim McPherson-Galaaen
kmg@samfunnsviterne.no

Fagrådgiver
Marie Toreskås Asheim
ma@samfunnsviterne.no

FAGPOLITISK AVDELING

Fagsjef/advokat MNA
Elisabeth Østreng
eo@samfunnsviterne.no

Spesialrådgiver
Bjørn Mathisen
bm@samfunnsviterne.no

Fagpolitisk rådgiver
Jorunn Dahl Nordgård
jdn@samfunnsviterne.no

Fagpolitisk rådgiver
Lilja Mosesdottir
lm@samfunnsviterne.no

ØKONOMI- OG

ADMINISTRASJONS- OG

Avd.leder, kontorsjef
Inger Pedersen
ip@samfunnsviterne.no

Økonomi, system og adm.
Cato B. Langfeldt
cbl@samfunnsviterne.no

Regnskaps- og
adm. konsulent
Jasmina Pasic
jp@samfunnsviterne.no

Organisasjonsrådgiver
Henrik Greve
hg@samfunnsviterne.no

Organisasjonskonsulent
Helle Ager-Wick
haw@samfunnsviterne.no

Organisasjonskonsulent
Mandana Zeinali Maragheh
mzm@samfunnsviterne.no

Medlemssekretær
Liliya Lunden
ll@samfunnsviterne.no

Medlemssekretær
Thomas Gottschalk Ballo
tgb@samfunnsviterne.no

Regnskapskonsulent
Kristina Pedersen
kp@samfunnsviterne.no

Avsender: Samfunnsviterne,
Kr. Augusts gate 9, 0164
OSLO

SAMFUNNSVITERNES LANDSMØTE 2016

Det varsles herved at Samfunnsviterne avholder sitt landsmøte 8.-10. november 2016.
Landsmøtet avholdes på Thon Hotel Arena, Lillestrøm.

Landsmøtet er Samfunnsviternes øverste organ og sammenkalles hvert tredje år.

Landsmøtets mandat og oppgaver er blant annet å godkjenne årsberetninger og regnskap, vedta foreningens vedtekter og overordnede mål og strategier, velge nytt hovedstyre, samt behandle øvrige saker som fremmes for landsmøtet jf. Samfunnsviternes vedtekter, § 4.

Dersom du ønsker å **fremme en sak** for landsmøtet, må saken være sekretariatet i hende senest åtte uker før landsmøtet (jf. Samfunnsviternes vedtekter, § 4).

Dersom du ønsker å være **delegat** på landsmøtet, kan du ta kontakt med din fylkesavdeling eller med sekretariatet. Alle medlemmer vil nærmere sommeren få informasjon på e-post om hvordan man melder interesse for å være delegat på landsmøtet.

Valgkomiteen i Samfunnsviterne har begynt å forberede arbeidet frem til landsmøtet og inviterer alle medlemmer av foreningen til å foreslå kandidater til hovedstyret. Se våre nettsider for mer informasjon om valgkomiteens arbeid og hvordan du kan foreslå kandidater:
www.samfunnsviterne.no/landsmotet